

PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG PHỔ BIẾN, GIÁO DỤC PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN CON NGƯỜI CHO SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM - ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

NGUYỄN MAI ANH*

Phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng con người trở thành công dân có trách nhiệm và hiểu biết, đặc biệt là đối với sinh viên theo học ngành Giáo dục chính trị. Bài viết tập trung phân tích thực trạng phát triển kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật cho sinh viên ngành Giáo dục chính trị của Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên. Trên cơ sở đó, đề xuất một số biện pháp cụ thể để hoạt động phát triển kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật cho sinh viên đạt hiệu quả tốt hơn.

Từ khóa: Quyền con người; ngành Giáo dục chính trị; kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật; Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên.

The legal dissemination and education skills on human rights plays a crucial role in guiding individuals to become responsible and knowledgeable citizens, especially for students majoring in Political Education. This article analyzes the current situation of skill development in legal dissemination and education for students of the Political Education program at University of Education - Thai Nguyen University. Based on this analysis, specific measures are proposed to enhance the effectiveness of skill development in legal dissemination and education for students.

Keywords: Human rights; Political education; legal dissemination and education skills; University of Education - Thai Nguyen University.

NGÀY NHẬN: 05/01/2025

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/02/2025

NGÀY DUYỆT: 17/3/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.350.2025.1128>

1. Đặt vấn đề

Giáo dục quyền con người được coi là một trong những biện pháp hữu hiệu để bảo đảm quyền con người. Những năm qua, Việt Nam đã dành nhiều sự quan tâm để đẩy mạnh giáo dục quyền con người. Đặc biệt, đối với học sinh phổ thông - nhóm đối tượng rất cần được cung cấp đầy đủ kiến thức, kỹ

năng về quyền con người để bắt đầu tham gia vào các mối quan hệ xã hội. Đề án đưa nội dung quyền con người vào chương trình giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân giai đoạn 2017 - 2025 được phê duyệt tại

** ThS, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên*

Quyết định số 1309/QĐ-TTg ngày 05/9/2017 của Thủ tướng Chính phủ đã thể hiện rõ quan điểm của Nhà nước Việt Nam về tầm quan trọng của giáo dục quyền con người và những hành động tích cực nhằm đưa giáo dục quyền con người vào hệ thống giáo dục quốc dân.

Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đặc biệt tích cực xây dựng và triển khai hiệu quả các chương trình đào tạo đáp ứng nhu cầu của xã hội, trong đó có chương trình đào tạo ngành Giáo dục chính trị.

2. Kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người đối với sinh viên ngành Giáo dục chính trị

Giáo dục quyền con người là hoạt động có ý nghĩa quan trọng trong việc nâng cao nhận thức của mọi người về các quyền cơ bản của chính mình. Tuyên ngôn Liên hiệp quốc nêu rõ: “Ghi nhận tầm quan trọng căn bản của giáo dục và đào tạo về nhân quyền trong việc góp phần thúc đẩy, bảo vệ và thực thi hiệu quả tất cả các quyền con người”¹; đồng thời, xác định rõ nội dung: (1) Giáo dục về quyền con người có mục đích cung cấp kiến thức và sự hiểu biết về quyền cơ bản mà con người được hưởng theo pháp luật, chuẩn mực quốc tế, pháp luật quốc gia giúp họ hiểu rõ về quyền lợi và cơ chế bảo vệ quyền. (2) Giáo dục thông qua quyền con người là một bộ phận giúp gắn các nội dung giáo dục về quyền con người với các hoạt động dạy và học thực tế, tạo ra môi trường giáo dục mà quyền của cả người dạy và người học đều được tôn trọng, tạo cơ hội để cá nhân trải nghiệm và thực hành quyền con người trong thực tế. (3) Đối với giáo dục vì quyền con người, hướng đến việc tạo ra những công dân tích cực, có trách nhiệm tham gia vào các hoạt động bảo vệ quyền con người, từ các hoạt động cộng đồng cho đến các phong trào chính trị, xã hội.

Như vậy, giáo dục pháp luật về quyền con người được coi là một khía cạnh trong giáo dục quyền con người. Theo đó, chương

trình cử nhân Giáo dục chính trị của Trường Đại học sư phạm - Đại học Thái Nguyên có mục tiêu đào tạo cử nhân Giáo dục chính trị chất lượng cao cùng các ngành khác. Sau khi tốt nghiệp, một trong những vị trí việc làm sinh viên có thể đảm nhận là giáo viên dạy Giáo dục công dân ở trường trung học cơ sở; giáo viên dạy Giáo dục kinh tế và pháp luật ở trường trung học phổ thông, trung cấp chuyên nghiệp, các trường dạy nghề.

Đối chiếu với chương trình giáo dục phổ thông và chính sách đưa giáo dục quyền con người vào chương trình có yêu cầu rất cao về kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người. Bên cạnh đó, việc phát triển kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người cũng đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển các năng lực khác của sinh viên ngành Giáo dục chính trị như năng lực tư duy phản biện khi tổ chức thảo luận và phân tích các vấn đề về quyền con người, từ đó, có ý thức hơn trong việc bảo vệ quyền con người của người khác, đặc biệt là đối với học sinh. Họ có thể trở thành những nhà lãnh đạo trong cộng đồng, thúc đẩy ý thức trách nhiệm xã hội và khuyến khích sự tham gia của mọi người trong việc bảo vệ và thực thi quyền con người trong tương lai.

3. Thực trạng phát triển kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người cho sinh viên ngành Giáo dục chính trị

Thứ nhất, về chương trình đào tạo ngành Giáo dục chính trị: quy định chuẩn đầu ra hướng tới việc giúp sinh viên rèn luyện được kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật nói chung, pháp luật về quyền con người nói riêng. Đây là một trong số 13 chương trình đào tạo cử nhân của Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên được kiểm định. Chương trình đã xác định các chuẩn đầu ra về kiến thức, như: (1) Hiểu và vận dụng được kiến thức cơ bản về lý luận chính trị, pháp luật trong hoạt động thực tiễn của bản thân; (2) Hiểu được các kiến thức nền tảng, chuyên sâu về khoa học lý luận chính

trị, kinh tế và pháp luật cần thiết cho công việc và hoạt động thực tiễn của bản thân.

Để đáp ứng được các chuẩn đầu ra đó, chương trình đào tạo xây dựng các học phần trực tiếp giới thiệu các nội dung về quyền con người, như: (1) Pháp luật học (4 tín chỉ); (2) Lý luận và pháp luật về quyền công dân (3 tín chỉ); (3) Tôn giáo học (3 tín chỉ); (4) Lý luận dân tộc quan hệ dân tộc ở Việt Nam (3 tín chỉ)... Các học phần này, cung cấp cho sinh viên các kiến thức: lý luận và pháp luật về quyền con người, quyền công dân nội dung thảo luận, bài tập thực hành giúp sinh viên rèn luyện các kỹ năng về thuyết trình, soạn các tài liệu về quyền con người.

Bên cạnh đó, các chuẩn đầu ra về kỹ năng cũng hướng tới việc giúp sinh viên tổ chức thực hiện được hoạt động dạy học, giáo dục thực hành nghề nghiệp một cách sáng tạo; thực hiện được các kỹ năng giao tiếp, hợp tác, phân tích, đánh giá, phản biện các vấn đề nảy sinh trong thực tiễn... Trên cơ sở đó, nhiều học phần được thiết kế, như: (1) Giáo dục kỹ năng sống (3 tín chỉ); (2) Lý luận về phương pháp dạy học Giáo dục công dân, Giáo dục chính trị (3 tín chỉ); (3) Phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân ở trường trung học cơ sở (4 tín chỉ).

Thứ hai, về nguồn lực phục vụ phát triển kỹ năng đều do các giảng viên của Khoa Giáo dục Chính trị phụ trách. Hiện nay, tổng số cán bộ của Khoa là 19 người, gồm 18 giảng viên và 1 cán bộ văn phòng Khoa. Số giảng viên có học vị tiến sĩ là 8 người, chiếm tỷ lệ 44%; 10 người có học vị thạc sĩ, chiếm tỷ lệ 56%². Đội ngũ cán bộ, giảng viên của Khoa đáp ứng đạt chuẩn nghề nghiệp giảng viên sư phạm, thích ứng với yêu cầu đổi mới của giáo dục đại học và giáo dục phổ thông.

Đối với sinh viên ngành Giáo dục chính trị, bên cạnh các giờ học chính khóa, còn được tham gia các hoạt động ngoại khóa do Khoa Giáo dục chính trị, Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên phối hợp thực hiện giúp rèn luyện các kỹ năng phổ biến, tuyên truyền

pháp luật nói chung, pháp luật về quyền con người nói riêng; tham gia hội nghị, tọa đàm về pháp luật, thiết kế video truyền thông...

Thứ ba, về cơ sở vật chất: hiện nay, hệ thống nhà làm việc và giảng đường được xây dựng khang trang, đặc biệt, thư viện của Trường đã được đầu tư hiện đại, có nhiều đầu sách tham khảo liên quan đến văn bản pháp luật về quyền con người, giáo dục quyền con người.

Để đánh giá về thực trạng nhận thức của sinh viên về vai trò của việc rèn luyện kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người, tác giả đã tiến hành khảo sát trên 70 sinh viên ngành Giáo dục chính trị. Kết quả khảo sát cho thấy, có 59,5% sinh viên đánh giá vai trò của giáo viên bộ môn Giáo dục công dân/Giáo dục kinh tế và pháp luật trong việc giáo dục quyền con người cho học sinh phổ thông là rất quan trọng (đóng vai trò chính), trong khi 40,5% cho rằng vai trò này quan trọng nhưng vẫn cần sự hỗ trợ từ các môn học khác. Không có sinh viên nào đánh giá vai trò này ở mức bình thường hoặc thấp hơn. Về vai trò của kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người của giáo viên trong giảng dạy và tổ chức các hoạt động giáo dục, có tới 64,3% sinh viên chọn rất quan trọng (đóng vai trò chính), 36,7% chọn mức độ quan trọng (đóng vai trò chính nhưng vẫn cần sự hỗ trợ từ các kỹ năng khác)³. Không có sinh viên nào chọn mức độ bình thường hay thấp hơn. Như vậy, sinh viên ngành Giáo dục Chính trị đều có những nhận thức đúng đắn về vai trò của kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người đối với vị trí việc làm tương lai của mình. Đây là cơ sở quan trọng để sinh viên có ý thức rèn luyện kỹ năng này trong quá trình theo học tại Trường.

Khi được hỏi về ngành học, đa số sinh viên (85,7%) nhận thức rõ chương trình đào tạo cử nhân Giáo dục chính trị có nhiều học phần giúp phát triển kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người.

Tuy nhiên, vẫn còn có những hạn chế, tồn tại trong hoạt động rèn luyện kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người cho sinh viên chưa đạt được hiệu quả cao; thời gian để sinh viên tham gia các hoạt động rèn luyện kỹ năng chưa được chú trọng, tài liệu tra cứu còn sơ sài, chậm đổi mới về nội dung phương pháp giảng dạy... Thực tế, đây chính là những tồn tại mà chương trình đào tạo ngành Giáo dục chính trị gặp phải khi rèn luyện kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người cho sinh viên của Trường.

4. Một số giải pháp

Một là, để bảo đảm yêu cầu của nội dung chương trình giáo dục thông qua quyền con người cho học sinh phổ thông, Nhà trường cần cải thiện chương trình đào tạo, cấu trúc lại các học phần giáo dục quyền con người theo hướng bổ sung nhiều hoạt động thực hành, tăng cường thảo luận và gắn các bài tập với tình huống thực tế để sinh viên có cơ hội rèn luyện các kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người; đồng thời, tích lũy kinh nghiệm trong việc giáo dục thông qua quyền con người cho hoạt động giảng dạy sau khi tốt nghiệp.

Hai là, cần tổ chức đa dạng các hoạt động ngoại khóa và có cơ chế từ khuyến khích đến bắt buộc sinh viên tham gia. Các hoạt động cần được thiết kế theo hướng phát huy vai trò của sinh viên trong tổ chức hoạt động, như: các cuộc thi tìm hiểu pháp luật, câu lạc bộ pháp luật; thi thiết kế bài giảng, video truyền thông về pháp luật quyền con người.

Ba là, tăng cường nguồn lực và tài liệu học tập để sinh viên có cơ hội tiếp cận đa dạng các nguồn thông tin về quyền con người. Trong đó, quan tâm mở rộng kho tài liệu về quyền con người trong thư viện trường, ưu tiên theo hướng phát triển thư viện số và sử dụng các phần mềm mã nguồn mở để chia sẻ tài liệu giữa các trường trong và ngoài Đại học Thái Nguyên.

Bốn là, cần tổ chức nhiều khóa tập huấn, bồi dưỡng giảng viên về kiến thức và các phương pháp; kỹ năng giảng dạy hiệu quả liên quan đến quyền con người và rèn luyện kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật. Bên cạnh đó, cần có chính sách khuyến khích, hỗ trợ giảng viên khi tham gia các khóa học này.

Năm là, tăng cường sử dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy các học phần về quyền con người. Đội ngũ giảng viên cần hướng dẫn sinh viên các kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin để tìm kiếm tài liệu, phát triển khả năng tự học và nghiên cứu độc lập.

5. Kết luận

Phát triển kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật về quyền con người cho sinh viên ngành Giáo dục chính trị của Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên là rất cần thiết để sau khi tốt nghiệp sinh viên có khả năng đáp ứng được những yêu cầu của Chương trình giáo dục phổ thông về nội dung giáo dục quyền con người. Tuy nhiên, thực tế vẫn còn những hạn chế nhất định, đòi hỏi Nhà trường, giảng viên, sinh viên cùng phối hợp với các cơ quan, ban, ngành để khắc phục, như: tăng cường đầu tư hơn nữa vào cơ sở vật chất, cải thiện nguồn lực và tài liệu học tập, phát triển chương trình đào tạo theo hướng gắn với nhu cầu của người học và xã hội để thực hiện thành công những mục tiêu, chiến lược mà Nhà trường đã đề ra □

Chú thích:

1. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (2023). *Các văn kiện quốc tế, khu vực về quyền con người - Tuyên ngôn Liên hợp quốc về giáo dục và đào tạo về quyền con người*. H. NXB Lý luận Chính trị, tr. 109.

2. Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên. *Ba công khai năm học 2023 - 2024 (tháng 5/2024)*. <https://tnue.edu.vn>, truy cập ngày 20/12/2024.

3. *Kết quả nghiên cứu khảo sát của Khoa Giáo dục Chính trị, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên thực hiện năm 2024*.